

Czy analiza predykcyjna stanowi zagrożenie dla rzeczywistej realizacji prawa do sądu?

Paweł Michalik¹

Analiza predykcyjna to jeden ze sposobów wykorzystywania sztucznej inteligencji w pracy prawników, mający za zadanie usprawnić ich pracę. Nie wszyscy jednak uważają, że analizę predykcyjną w wymiarze sprawiedliwości można stosować bez ograniczeń. W niniejszym opracowaniu autor podejmie próbę odpowiedzi na pytanie, czy analiza predykcyjna stanowi zagrożenie dla realizacji prawa do sądu nie tylko dla podmiotów poszukujących ochrony prawnej w procesie cywilnym, ale także dla społeczeństwa, które sprawuje publiczną kontrolę nad działalnością wymiaru sprawiedliwości. Podstawą rozważań będzie art. 33 francuskiej ustawy Nr 2019-222 z 23.3.2019 r. w sprawie programowania i reformy wymiaru sprawiedliwości na lata 2018–2022, akty prawa międzynarodowego publicznego, a także Konstytucja RP i KPC – z uwagi na potencjalną możliwość wykorzystywania tego narzędzia w polskim systemie prawnym przez tzw. powodów masowych, co jednak wymaga właściwej interpretacji obowiązujących przepisów prawa i wprowadzenia w niezbędnym zakresie nowych rozwiązań prawnych.

Uwagi wstępne

Przedmiotem niniejszego artykułu jest próba przybliżenia problematyki dopuszczalności stosowania analizy predykcyjnej przy zastosowaniu sztucznej inteligencji w Polsce jako narzędzia mającego za zadanie usprawnić proces decyzyjny podmiotów występujących w sprawach cywilnych. Wskazane zostaną unormowania prawne obowiązujące obecnie w polskim i francuskim porządku prawnym, a także w prawie międzynarodowym. Podjęta zostanie przede wszystkim próba odpowiedzi na pytanie, czy analiza predykcyjna stanowi zagrożenie dla realizacji prawa do sądu nie tylko dla podmiotów indywidualnych występujących jako uczestnicy procesu cywilnego, ale także dla społeczeństwa, które sprawuje publiczną kontrolę nad działalnością wymiaru sprawiedliwości.

Analiza predykcyjna jest narzędziem coraz częściej stosowanym przez zagranicznych prawników. Jest to rodzaj analizy danych polegający na przewidywaniu prawdopodobieństwa nastąpienia określonych zdarzeń w przyszłości na podstawie danych historycznych. W przypadku prawa danymi historycznymi są decyzje procesowe wydawane przez sądy w tej samej kategorii spraw.

Analiza predykcyjna nie jest narzędziem nowym w pracy prawników, gdyż umiejętność analizy orzecznictwa jest jedną z podstawowych umiejętności, której uczą się studenci pierwszych lat studiów prawniczych. Umiejętność ta kształtowana jest przez całe zawodowe życie prawników. Wskazać należy, że *novum* są programy komputerowe oparte na sztucznej inteligencji, które w sposób automatyczny dokonują analizy predykcyjnej.

Funkcjonujący we Francji „Predictice” po wpisaniu konkretnego stanu faktycznego przedstawia decyzje procesowe zapadłe w sprawach podobnych i określa szansę na pozytywne rozstrzygnięcie sporu. Istotną cechą tego programu

jest to, że potrafi określić szacunkową kwotę ewentualnego odszkodowania. System ten wykorzystywany jest przez wiele korporacji (np. ubezpieczeniowych i prawnych) działających na rynkach globalnych, które są narażone na masowe spory sądowe².

Jak wskazuje M. Dymitruk, „Predictice” testowany był w dwóch francuskich sądach apelacyjnych w 2018 r.³. Celem programu była weryfikacja przydatności analizy predykcyjnej w poprawie przewidywalności i przejrzystości orzeczeń sądowych. Przyjęto wstępne założenie, że sędzia rozstrzygający daną sprawę przy wykorzystaniu sztucznej inteligencji będzie dążył do utrwalenia linii orzeczniczej. Jednak francuskie Ministerstwo Sprawiedliwości po zakończeniu testów zrezygnowało z szerszego wykorzystywania „Predictice” w sądownictwie, nie dostrzegając wpływu na prace sędziów⁴.

Francuski prawodawca określił granice stosowania analizy predykcyjnej przez prawników poprzez wprowadzenie art. 33 do ustawy Nr 2019-222 z 23.3.2019 r. w sprawie programowania i reformy wymiaru sprawiedliwości na lata 2018–2022 (dalej: Loi)⁵. Wskazany przepis określa, że danych dotyczących tożsamości sędziów nie można ponownie wykorzystywać w celu oceny, analizy, porównania lub przewidywania ich rzeczywistych lub domniemanych praktyk zawodowych. Co oznacza, że we Francji można dokonywać analizy predykcyjnej pod warunkiem anonimizacji danych dotyczących tożsamości sędziów.

¹ Autor jest studentem V roku studiów prawniczych. Wydział Prawa i Administracji Uniwersytet Szczeciński.

² Z systemu tego korzystają m.in. Allianz SE, Proskauer Rose LLP, August Debouzy, <https://predictice.com/> (dostęp z 1.4.2021 r.).

³ M. Dymitruk, Sztuczna inteligencja w wymiarze sprawiedliwości?, [w:] L. Lai, M. Świerczyński (red.), Prawo sztucznej inteligencji, Legalis/el. 2020.

⁴ *Ibidem*.

⁵ LOI n° 2019-222 du 23.3.2019 de programmation 2018-2022 et de réforme pour la justice, <https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFARTI000038261761> (dostęp z 1.4.2021 r.).

W toku analizy omawianego zagadnienia użyto metody dogmatycznej polegającej na badaniu norm obowiązującego prawa międzynarodowego i krajowego w zakresie realizacji prawa do sądu, a także prawodawstwa francuskiego określającego zawężony obszar stosowania analizy predykcyjnej. Analiza przeprowadzona została na podstawie Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, postanowień aktów prawa międzynarodowego publicznego, rezolucji organizacji międzynarodowych, ustaw krajowych i zagranicznych, a także uchwał prawniczych samorządów zawodowych.

Ochrona prawa do prywatności sędziego a zasada jawności procesu

Pierwszym zagadnieniem mającym związek z wprowadzeniem art. 33 Loi jest prawo do prywatności sędziego rozumiane jako prawo do anonimizacji nazwiska sędziego przy publikacji orzeczenia w ogólnodostępnych bazach orzeczniczych. Rozważając tę kwestię, należy zwrócić uwagę, że prawo do prywatności stanowi jedno z podstawowych praw człowieka. Uregulowane zostało m.in. w art. 12 Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka z 10.12.1948 r.⁶ i w art. 17 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych z 19.12.1966 r.⁷. Przepisy te zakazują ingerencji władz państwowych w sferę życia prywatnego człowieka i nakazują chronić to prawo. Podobne uregulowania znajdują się w art. 47 Konstytucji RP.

Jak wskazuje się w doktrynie, nie ma jednej pełnej definicji prawa do prywatności. *K. Chałubińska-Jentkiewicz* i *M. Nowikowska* definiują prywatność jako prawo do pozostawienia w spokoju, a także prawo do zachowania w tajemnicy informacji o życiu prywatnym⁸. Bogate orzecznictwo TK określa, że prywatność odnosi się do ochrony informacji dotyczących danej osoby, gwarantuje pewien stan niezależności, w ramach którego jednostka może decydować o zakresie udostępniania i komunikowania innym osobom informacji o swoim życiu⁹.

Prawo do prywatności przysługuje również osobom publicznym, tj. osobom, które sprawują funkcje publiczne lub odgrywają rolę w różnych dziedzinach życia publicznego, takich jak polityka, życie społeczne, kultura i sztuka¹⁰. Natomiast zakres tego prawa jest zdecydowanie węższy niż w przypadku osoby niepublicznej, gdyż obywatele mają zagwarantowane prawo do uzyskiwania pewnych informacji na temat tych osób. Niewątpliwie za osobę publiczną należy uznać sędziego, gdyż jest on osobą upoważnioną do wydawania decyzji procesowych w imieniu RP.

Wskazać należy, że podstawową zasadą demokratycznych systemów prawnych jest zasada jawności procesu, stanowiąca gwarancję realizacji prawa do sądu. Prawo to zostało uregulowane w art. 6 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności z 4.11.1950 r.¹¹. Przepis ten wskazuje, iż

każdy ma prawo do sprawiedliwego i publicznego rozpatrzenia sprawy, a postępowanie przed sądem jest jawne. Ponadto, jak wskazuje się w doktrynie, polska wersja językowa różni się w tym zakresie od pozostałych wersji językowych, w których uregulowane jest także prawo do publicznego ogłoszenia orzeczenia¹². Publiczne ogłoszenie wyroku ma za zadanie poinformować strony i zainteresowanych obywateli o wyniku procesu. Jawność orzeczenia zapewnia społeczeństwu kontrolę nad działalnością sądów, a niedopełnienie tego obowiązku niesie za sobą konsekwencje prawne. Jak wskazał SN, wyrok podlegający ogłoszeniu, a nie ogłoszony, jest wyrokiem nieistniejącym w znaczeniu prawnoprocesowym¹³.

Jeżeli zatem art. 6 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności nakazuje publiczne ogłoszenie wyroku w całości, nie można uznać, że orzeczenie – po dokonaniu czynności ogłoszenia – może zostać zmodyfikowane w ten sposób, że zostaną z niego usunięte nazwiska sędziów biorących udział w wydaniu wyroku. Przyjmując za *E. Milczarek* koncepcję prawa do prywatności, wskazać należy, że „prawo do prywatności nie zabrania publikowania materii w interesie publicznym”¹⁴. Opublikowane orzeczenia w ogólnodostępnej bazie orzeczniczej nie mogą ujawniać danych osobowych stron postępowania bez ich wyraźnej zgody, jeżeli nie zachodzi konieczność publikacji tych danych ze względu na ważny interes społeczny. Bezpodstawne ujawnienie danych stron postępowania mogłoby być traktowane jako naruszenie prawa do prywatności. Natomiast nie można uznać, iż przy anonimizacji danych stron w wyroku można także zanonimizować nazwisko sędziego wydającego orzeczenie. Sędzia w przeciwieństwie do stron postępowania występuje w procesie jako przedstawiciel władzy sądowniczej. W związku z tym ujawnienie jego personaliów nie może stanowić naruszenia prawa do prywatności, gdyż korzysta on

⁶ Rezolucja Zgromadzenia Ogólnego ONZ 217 A (III), https://www.unesco.org/fileadmin/user_upload/pdf/Powszechna_Deklaracja_Praw_Czlowieka.pdf (dostęp z 2.4.2021 r.).

⁷ Dz.U. z 1977 r. Nr 38, poz. 167.

⁸ *K. Chałubińska-Jentkiewicz, M. Nowikowska*, Prawo do prywatności w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego, [w:] *K. Chałubińska-Jentkiewicz, M. Nowikowska* (red.), Bezpieczeństwo, tożsamość, prywatność – aspekty prawne, Legalis/el. 2020.

⁹ Zob. wyrok TK z 24.6.1997 r., K 21/96, OTK-A 1997, Nr 2, poz. 23; wyrok TK z 19.5.1998 r., U 5/97, OTK 1998, Nr 4, poz. 46; wyrok TK z 27.1.1999 r., K 1/98, ZU 1999, Nr 1, poz. 3.

¹⁰ *M. Romańska*, Prywatność osób publicznych i pełniących funkcje publiczne, [w:] *M. Romańska* (red.), Dobra osobiste i ich ochrona, Legalis/el. 2020.

¹¹ Dz.U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284.

¹² *L. Garlicki, P. Hofmański, A. Wróbel*, Komentarz do art. 6, [w:] *L. Garlicki, P. Hofmański, A. Wróbel* (red.), Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności. Komentarz do artykułów 1–18. Tom I. Komentarz, Legalis/el. 2010.

¹³ Postanowienie SN z 17.11.2005 r., I CK 298/05, OSNC 2006, Nr 9, poz. 152.

¹⁴ *E. Milczarek*, Kształtowanie się prawa do prywatności, [w:] *E. Milczarek* (red.), Prywatność wirtualna. Unijne standardy ochrony prawa do prywatności w Internecie, Legalis/el. 2020.

z węższego zakresu ochrony prywatności niż inni uczestnicy procesu z uwagi na wykonywaną funkcję publiczną.

Jak wskazał *L. Garlicki*, „prawo do jawnego postępowania chroni strony przed niejawnym działaniem wymiaru sprawiedliwości bez publicznej kontroli. Jest także jednym ze środków, które pozwalają na utrzymanie zaufania do sądów wyższej i niższej instancji. Jawność postępowania przyczynia się do osiągnięcia celu określonego w art. 6 ust. 1, a mianowicie rzetelnego (sprawiedliwego postępowania), którego zagwarantowanie jest jedną z podstawowych zasad społeczeństwa demokratycznego”¹⁵. Publiczna kontrola działalności wymiaru sprawiedliwości powinna być przecież jak najszersza i powinna obejmować działalność orzeczniczą konkretnego sędziego, gdyż pozwoli to uniknąć insynuacji na temat działalności wymiaru sprawiedliwości, a także przyczyni się do kształtowania społeczeństwa obywatelskiego.

Utrwalanie linii orzeczniczej a niezawisłość sądu

Drugim zagadnieniem związanym z wprowadzeniem ograniczenia w stosowaniu analizy predykcyjnej jest niezawisłość sądu. Niezawisłość sądu stanowi jeden z fundamentów władzy sądowniczej wynikającej z trójpodziału władzy. Zagwarantowana jest ona między innymi w art. 6 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, art. 14 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych, czy na poziomie krajowym w art. 178 Konstytucji RP.

Jak wskazał *TS*, niezawisłość sędziowska obejmuje dwa aspekty¹⁶. Aspekt zewnętrzny zakłada, że organ wykonuje swe funkcje całkowicie niezależnie, bez podlegania żadnej hierarchii służbowej lub podporządkowania komukolwiek, i nie otrzymuje nakazów czy wskazówek z jakiegokolwiek źródła, przez co jest chroniony przed ingerencją i naciskami zewnętrznymi mogącymi zagrozić niezależności osądu jego członków przy rozpatrywaniu przez nich sporu¹⁷. Aspekt wewnętrzny łączy się z pojęciem bezstronności i dotyczy jednakowego dystansu do stron sporu i ich odpowiednich interesów w odniesieniu do jego przedmiotu. Aspekt ten wymaga przestrzegania obiektywizmu oraz braku wszelkiego interesu w rozstrzygnięciu sporu poza ścisłym stosowaniem przepisu prawa¹⁸.

Na poziomie prawa polskiego *L. Garlicki* wskazuje, że istnieją dwa aspekty niezawisłości sędziowskiej – subiektywny i obiektywny¹⁹. Aspekt subiektywny określa wewnętrzne poczucie sędziego, który w sprawowaniu urzędu musi czuć się wolny od jakichkolwiek – bezpośrednich bądź pośrednich – nacisków zewnętrznych. Aspekt obiektywny wskazuje na zewnętrzne postrzeganie działań sędziego, tak aby w odbiorze społecznym istniało przeświadczenie o istnieniu niezawisłości. Autor zwraca także uwagę, że „nawet takie działania

wewnętrzne, które nie zachwieją subiektywnej niezawisłości sędziego, mogą perswadować opinii publicznej, że sprawa nie została rozstrzygnięta w warunkach niezawisłego orzekania”²⁰. To oznacza, że same pozory naruszenia niezawisłości mogą okazać się wystarczające, by doszło do naruszenia art. 178 ust. 1 KP.

Jeżeli zatem wskazuje się, że sędzia musi być wolny od jakichkolwiek nacisków, to analiza predykcyjna mogłaby wywierać na takiego sędziego nacisk zewnętrzny w postaci oczekiwania przez społeczeństwo wydania orzeczenia, wyłącznie na podstawie przyjętej linii orzeczniczej nieuwzględniającej wszystkich aspektów danej sprawy, co miałyby negatywne konsekwencje w sprawach zawiłych, które trwają długi czas, a linia orzecznicza mogła się zmienić. Natomiast nacisk wewnętrzny mógłby być wywierany w postaci przeświadczenia, że dany sędzia będzie musiał wydać orzeczenie zgodnie z przyjętą linią orzeczniczą. W takiej sytuacji sędzia nie miałby możliwości dokonania rzetelnie samodzielnej wykładni przepisów prawa.

Co istotne, we Francji Ministerstwo Sprawiedliwości w 2018 r., a więc przed wprowadzeniem art. 33 Loi do systemu prawnego prowadziło badania czy sędziowie wspomagani przez „Predictice” będą dążyć do utrwalenia linii orzeczniczej, z których wynika, iż takie zachowania sędziów nie mają miejsca²¹. Świadczy to o nieuzasadnionej obawie, iż analiza predykcyjna mogłaby doprowadzić do naruszenia niezawisłości sądu poprzez wywieranie nacisków na sędziów.

Wyłączenie sędziego na podstawie praktyki orzeczniczej

Rozważając kwestię dopuszczalności stosowania analizy predykcyjnej w polskim prawie cywilnym procesowym, należy zwrócić uwagę na ewentualną możliwość wyłączenia sędziego na podstawie jego dotychczasowej praktyki orzeczniczej. Podstawą wyłączenia sędziego w tym przypadku mógłby być art. 49 § 1 KPC. Przepis ten określa, że sędzia może być wyłączony na swoje żądanie lub na wniosek strony, jeżeli zachodzi okoliczność mogąca wywołać uzasadnioną obawę co do bezstronności sędziego w danej sprawie. Zaznaczyć należy, iż zgodnie z § 2 wskazywanego artykułu podstawy do wyłączenia sędziego nie stanowi

¹⁵ *Ibidem*.

¹⁶ Zob. wyrok TSUE z 16.2.2017 r., C-503/15, *Panicello v. Martínez*, ECLI:EU:C:2017:126, Legalis.

¹⁷ *Ibidem*.

¹⁸ *Ibidem*.

¹⁹ *L. Garlicki*, Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz, t. I, Warszawa 1997, s. 9.

²⁰ *Ibidem*.

²¹ *M. Dymitruk*, Sztuczna inteligencja..., Legalis/el. 2020.

wyrażenie przez sędziego poglądu co do prawa i faktów przy wyjaśnianiu stronom czynności sądu lub nakłanianiu do ugody.

Jak wskazują *K. Flaga-Gieruszyńska* i *A. Zieliński*, art. 49 KPC określa tylko w sposób ogólny charakter przesłanek względnych wyłączenia sędziego mających chronić nie sędziego, a dobro wymiaru sprawiedliwości poprzez zagwarantowanie podstawowego prawa do bezstronnego procesu²². Norma wyinterpretowana z tego przepisu nie wskazuje wprost podstaw do wyłączenia sędziego, a jedynie stwarza podstawy do zagwarantowania stronom prawa do bezstronnego procesu. Samo wyłączenie sędziego nie następuje z urzędu, lecz na podstawie żądania sędziego lub wniosku strony.

Ponadto SN uznał, iż podstawę do wyłączenia sędziego na podstawie art. 49 KPC może stanowić niechętny stosunek sędziego okazywany stronie w toku postępowania²³. Jednak w przypadku dokonania analizy predykcyjnej w stosunku do konkretnego sędziego nie mamy do czynienia z okazywaniem niechętnego stosunku względem strony, a jedynie z analizą rozstrzygnięć, które dany sędzia wydawał w sprawach podobnych. Istotne wydaje się również stanowisko, w którym SN wskazał, że okoliczność reprezentowania przez sędziego niekorzystnego dla strony poglądu prawnego nie stanowi podstawy do jego wyłączenia²⁴. Ponadto SN wskazał, iż prezentowanie przez sędziego w innych sprawach określonego poglądu prawnego na tle konkretnych przepisów prawa czy instytucji prawnych nie stanowi uzasadnienia dla formułowania tezy o emocjonalnym stosunku tego sędziego do strony, dla której ten pogląd jest niekorzystny²⁵. Należy zatem rozróżnić jawną niechęć albo nadmierną sympatię okazywaną przez sąd w stosunku do jednej ze stron, podyktowaną na przykład stosunkiem emocjonalnym zarówno pozytywnym, jak i negatywnym, mogącą stanowić podstawę do wyłączenia sędziego, od reprezentowania przez sąd odmiennego poglądu co do prawa lub faktu.

Inną kwestią natomiast jest publiczne wypowiedzianie się sędziego na temat rozstrzygnięcia konkretnego sporu sądowego przed wydaniem orzeczenia, a analiza jego rozstrzygnięć w sprawach podobnych. W pierwszym przypadku wypowiedzi sędziego mogą wskazywać na jego stosunek emocjonalny co do przedmiotu sporu lub też do strony, co godzić będzie w zasadę bezstronnego procesu i powinno skutkować wyłączeniem sędziego od orzekania w tej konkretnej sprawie. W drugim przypadku sędzia nie narusza zasady bezstronności, gdyż na podstawie analizy linii orzeczniczej nie można stwierdzić, jaki stosunek emocjonalny sędzia miał w stosunku do stron, a próba wskazywania na stosunek co do prawa nie będzie nigdy w pełni trafna, ponieważ sąd, wydając orzeczenie, kieruje się całokształtem ujawnionych w toku procesu okoliczności, które następnie w przypadku

wniesienia środka odwoławczego poddawane są weryfikacji przez inny skład orzekający.

Odmowa udzielenia pomocy prawnej na podstawie określenia nikłych szans na pozytywny wynik sporu

Istotnym zagadnieniem z perspektywy adwokatów i radców prawnych związanym z dopuszczalnością stosowania analizy predykcyjnej w polskim systemie prawnym jest możliwość odmowy udzielenia pomocy prawnej, o której mowa w art. 28 ustawy z 26.5.1982 r. – Prawo o adwokaturze²⁶ i w art. 22 ustawy z 6.7.1982 r. o radcach prawnych²⁷, na podstawie nikłych szans na uzyskanie pozytywnego rozstrzygnięcia sprawy. Wskazywane przepisy w sposób podobny regulują kwestię odmowy udzielenia pomocy prawnej klientowi zgłaszającemu się do zawodowego podmiotu świadczącego pomoc prawną.

Podstawowym ustawowym zadaniem adwokatów i radców prawnych jest świadczenie pomocy prawnej klientom, którzy zgłaszają się do nich. Z obowiązku tego zawodowy pełnomocnik może być zwolniony jedynie z ważnych powodów. Pełnomocnik procesowy ma czuwać nad przebiegiem postępowania i dbać o to, by wszelkie uprawnienia jego klienta były respektowane, a udzielona pomoc musi spełniać najwyższe standardy. W związku z tym adwokat lub radca prawny nie tylko ma prawo, ale także obowiązek odmówić świadczenia usługi z ważnych powodów.

W przypadku adwokatów ustawowy termin „z ważnych powodów” należy dookreślić poprzez normy zawarte w Kodeksie Etyki Adwokackiej²⁸. Przepisy te wskazują na to, iż adwokat nie może podjąć się prowadzenia spraw, m.in. których wynik może dotyczyć jego osoby lub majątku, jeżeli wcześniej udzielił pomocy prawnej stronie przeciwnej w tej samej sprawie lub związanej z nią, czy sprawa ma toczyć się przeciwko osobie, z którą adwokat ma poważny zatarg osobisty. Jak wskazuje *J. Trela*, w sprawach cywilnych lub administracyjnych odmowa udzielenia pomocy prawnej może mieć szerszy zasięg niż w sprawach karnych, w których odmowa podjęcia się obrony powinna mieć zakres wyjątkowo wąski²⁹.

²² *K. Flaga-Gieruszyńska, A. Zieliński*, Komentarz do art. 49, [w:] *K. Flaga-Gieruszyńska, A. Zieliński*, Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, Legalis/el. 2019.

²³ Zob. postanowienie SN z 7.11.1984 r., II CZ 117/84, Legalis.

²⁴ Zob. postanowienie SN z 20.2.1976 r., II CZ 8/76, Legalis.

²⁵ Zob. wyrok SN z 6.5.2010 r., II PK 344/09, Legalis.

²⁶ T.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 1651 ze zm.

²⁷ T.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 75 ze zm.

²⁸ Obwieszczenie Prezydium Naczelnej Rady Adwokackiej z 27.2.2018 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu Zbioru Zasad Etyki Adwokackiej i Godności Zawodu (Kodeks Etyki Adwokackiej), Lex.

²⁹ *J. Trela*, Komentarz do art. 28, [w:] *P. Kruszyński* (red.), Prawo o adwokaturze. Komentarz, Lex/el. 2016.

W szerszym zakresie przepisy określają prawo odmowy udzielenia pomocy prawnej przez radców prawnych. Jak wskazuje się w doktrynie, ważnymi przyczynami uzasadniającymi niepodjęcie się przez radcę prawnego świadczenia usług są m.in. awarie sprzętu, domaganie się przez klienta pomocy prawnej, która spowodowałaby czyn bezprawny lub godzący w godność zawodu, czy fakt, że dany pełnomocnik nie jest specjalistą w danej dziedzinie³⁰. Wprawdzie ustawa nie nakłada na radców prawnych obowiązku informowania klienta o przyczynach odmowy udzielenia pomocy prawnej, ale należy przyjąć, że możliwość wszczęcia postępowania dyscyplinarnego implikuje konieczność uzasadnienia decyzji przez pełnomocnika. Odmienne kwestię te reguluje Prawo o adwokaturze. Zgodnie z art. 28 ust. 1 tej ustawy, adwokat zobowiązany jest poinformować zainteresowanego o przyczynach odmowy udzielenia pomocy prawnej.

Nie można zatem uznać, że podmiot trudniący się zawodem udzielaniem pomocy prawnej może odmówić świadczenia usługi z powodu nikłej szansy na pozytywne rozstrzygnięcie sporu. Adwokat lub radca prawny w przypadku wskazania dużej szansy na negatywne zakończenie sprawy w drodze analizy predykcyjnej lub też na podstawie swojej wiedzy nie może całkowicie zaniechać pomocy. W takich przypadkach pełnomocnik powinien dokładnie wyjaśnić klientowi zawiłości sprawy i wskazać na inne sposoby rozwiązania sprawy.

Podsumowanie

Stosowanie analizy predykcyjnej wykonywanej przez sztuczną inteligencję budzi pewne obawy dotyczące możliwości realizacji rzeczywistego prawa do sądu w zakresie jawności procesu i dostępu do wymiaru sprawiedliwości. Dokładna analiza elementów składających się na prawo do bezstronnego sądu nie pozwala jednak uznać, że programy podobne do „Predictice” mogą się przyczynić do tego rodzaju ograniczeń. Analiza predykcyjna może jednak wspomóc obywateli w realizacji ich uprawnień kontrolnych względem wymiaru sprawiedliwości, gdyż każdy może zweryfikować, jak sądy, a nawet poszczególni sędziowie czy ławnicy orzekają w sprawach danego rodzaju.

Wskazać należy, że analiza predykcyjna na gruncie obecnie obowiązujących przepisów ustawy procesowej nie stworzą

podstaw do wyłączenia sędziego tylko z powodu tego, iż we wcześniejszych sprawach pojawiał się odmienny pogląd co do tej konstrukcji. Możliwość wyłączenia sędziego na podstawie raportu z analizy predykcyjnej stanowiłaby istotny problem, który prowadziłby do przedłużenia postępowania.

Rozważając kwestię wprowadzenia art. 33 Loi do francuskiego systemu prawnego, należy wskazać, że przepis ten ma za zadanie chronić prawo do prywatności sędziów poprzez niedopuszczalność analizy orzeczeń konkretnego sędziego. Uznać należy, iż w świetle obowiązujących przepisów prawa międzynarodowego prawo do jawności całego postępowania, w tym do publicznego ogłoszenia orzeczenia, jest nadrzędne w stosunku do prawa do anonimizacji nazwiska sędziego, dlatego też polski prawodawca nie powinien wprowadzać podobnych rozwiązań do krajowego systemu prawnego.

Analiza predykcyjna jest narzędziem, które ma za zadanie wspomóc prawników w ich codziennej pracy. Może być wykorzystywane przez zawodowych pełnomocników i organy administracji publicznej, a także przez przedstawicieli doktryny i obywateli sporadycznie uczestniczących w sporach sądowych. Nie można jednak traktować analizy predykcyjnej jako instrumentu nieomylnego. Każdy stan faktyczny jest inny, a za sprawami, które trafiają do rozpatrzenia przez sąd, stoją ludzie oczekujący, że ich problem zostanie rozstrzygnięty w sposób zindywidualizowany i niezawisły.

Postępująca informatyzacja społeczeństwa obywatelskiego i rozwój technologiczny wymagają od prawodawcy tworzenia prawa uwzględniającego stosowanie nowoczesnych metod kontroli władzy przez obywateli. Obywatele w tym celu powinni mieć możliwość korzystania z ogólnodostępnych baz danych czy systemów dokonujących analizy predykcyjnej. Kontrola taka może być dokonywana w stosunku do całego wymiaru sprawiedliwości lub w stosunku do konkretnego sędziego. W związku z tym polski prawodawca w ustawie powinien uregulować zasady przetwarzania i ponownego wykorzystywania zapadłych decyzji procesowych przez podmioty nienależące do wymiaru sprawiedliwości.

³⁰ T. Scheffler, Komentarz do art. 22, [w:] T. Scheffler (red.), Ustawa o radcach prawnych. Komentarz, Legalis/el. 2018.

Słowa kluczowe: sztuczna inteligencja, postępowanie cywilne, analiza predykcyjna.

E-doręczenia po zmianach. Praktyczne ujęcie

26 maja 2022 r.

Prowadzący: r. pr. dr hab. prof. Katarzyna Chałubińska-Jentkiewicz, adw. dr Justyna Kurek

SZKOLENIA ONLINE
beckakademia

ZAPISY I SZCZEGÓŁY:

akademia.beck.pl • 81 / 46 13 305

Is predictive analytics a threat to the actual realization of the right to a fair trial?

Predictive analytics is one of the ways of using artificial intelligence in the work of lawyers to improve their work. However, not everyone believes that predictive analytics in the judiciary can be used without restrictions. In this paper, the author will attempt to answer the question whether predictive analytics poses a threat to the implementation of the right to a fair trial not only for entities seeking legal protection in a civil trial, but also for the society which exercises public control over the activities of the judiciary. The basis for the considerations will be Art. 33 of the French Act No 2019-222 of 23 March 2019 on the programming and the reform of the judiciary for 2018-2022, acts of public international law, as well as the Constitution of the Republic of Poland and the Code of Civil Procedure – due to a potential possibility of using this tool in the Polish legal system by the so-called mass reasons, which still requires a proper interpretation of the applicable legal provisions and the introduction of new legal solutions to the necessary extent.

Key words: artificial intelligence, civil procedure, predictive analytics.

beckakademia SZKOLENIA ONLINE

Portal Informacyjny Sądu – podstawowe zagadnienia praktyczne

31 maja 2022 r.

Prowadząca: Katarzyna Sandecka

Dostępność cyfrowa stron internetowych administracji publicznej

8 czerwca 2022 r.

Prowadzący: mgr Monika Cieniewska, mec. Ewa Fabian, prof. ALK, dr hab. Przemysław Polański

ZAPISY I SZCZEGÓŁY: akademia.beck.pl • 81 / 46 13 305

